

ZSOLNAI JÓZSEF (1935–2011)

*Döltömre Tökmag Jankók lesnek:
Úgy szeretnék gyáván kihunyni
S meg kell maradnom Herkulesnek.*

(...)

*Sok senki, nyavalyás, talmi,
Jó lesz egy kis hódolás és csönd:
Így nem fogok sohse meghalni.*

Ady Endre: A muszáj-Herkules

Átokházán (ma Ásotthalom) született, elemi iskoláit is itt végezte, amikor a tanyasi gyerekek életritmusára (értsd: nincs mezei munka) ezt lehetővé tette. Esze, szorgalma és konok eltökéltsége kiemelte: Szegeden folytatta tanulmányait családi engedély és támogatás nélkül. Tudása, ismeretei önzetlen megosztásának vágya – talán ekkor még nem tudatosan – előbb tanítói, majd tanári pályára kényszerítette, melyben egyre kevesebb lett a kényszer, és egyre több a tudatos elkötelezettség.

Nyelvésznak indult (lelke mélyén az is maradt), de éppen a mindentudás megszerzésének és minden titok feltörésének vágya hamar kiszélesítette pályáját. Minden, ami az emberrel kapcsolatos, érdekelt – ezért is válhatott az 1970-es, 1980-as években az anyanyelvi nevelés egyik hazai megújítójává. A korszakot ismerők számára ma sem magyarázható meg, hogy a legmélyebb népi rétegből induló miért nem válhatott a kor politikai kedvezményezettjévé, miért kellett

újabb és újabb állomásokon újabb és újabb csatákba bocsátkoznia, bár szakmai tudása, felkészültsége megkérdőjelezhetetlen volt. Talán az utóbbiért, és azért, mert nem volt alkuképes. (Kevesen tudják: maradhatott volna Szegeden – az 1970-es években –, ha „együtműködést vállal”.)

Az 1970-es évektől pályája egyre feljebb ível: intézeteket szervez és vezet, miközben a fél ország az ő iskolájává válik: virágzik a Zsolnai módszer. Ez nem pusztán pedagógia, anyanyelvi nevelés, hanem a holisztikus embernevelés, tehát a sakk, a kínai nyelv oktatása, néprajz, néptánc és természetesen a „hagyományos” tantárgyak mind terítéken vannak iskoláiban. Legfőbb célja a felfedező, a kíváncsi ember nevelése; 10–14 évesek számára évi rendszerességgel tudományos diákköri konferenciát szervez.

Ez nem a számvetés helye, ezt majd megteszik máshol és mások. Én csak annyit szeretnék több ember nevében megfogalmazni, hogy a távozása miatti veszteséget számon tartja a hajdúnánási, a hatvani, az osztópányi, a zalabéri és még nagyon sok kisdíák, a pápai és veszprémi egyetemista, a Pannon Egyetem és a Magyar Tudományos Akadémia.

LENGYEL ZSOLT